

De Gentse drukkers tussen 1483 en 1899

Gandavi

CESSANT SOLITA.

Jodocus

Lambertus.

DVM MELIORA.

Typographus.

Drukkersmerk van Arnaud De Keyser, 1483-1485 (boven)

Drukkersmerk van Pieter de Keyser, 1516-1547 (midden)

Drukkersmerk van Joos Lambrecht, 1536-1553 (onder)

(uit: Bibliographie Gantoise door F. Vanderhaeghen, Gent 1858)

De apotheose voor de Gentse drukkerswereld vormde de **Provinciale Tentoonstelling van het Boek, van 2 tot 31 juli 1904** ingericht door de patroonsorganisatie, het **Syndicaat der Boeknijverheden van Oost-Vlaanderen**. Dit "syndicaat" zag het licht in de euforie van de Provinciale Tentoonstelling in het Gents Citadelpark anno 1899. De tentoonstelling in 1904 ging door in de kapel van het gewezen Baudelooklooster (het huidige Koninklijk Atheneum Ottogracht).

Gastheer was **Ferdinand Vander Haeghen**, directeur van de stedelijke bibliotheek aldaar gevestigd. Tot het inrichtend comité behoorden, naast Baron **de Kerchove d'Exaerde**, provinciegouverneur van Oost-Vlaanderen en **Emiel Braun**, burgemeester van Gent (erevoorzitters), de meest bekende drukkers en uitgevers der provincie: **Siffer, Van Doosselaere, Hoste, Van der Meulen, Stepman, Vander Haeghen, Buyck** (Gent), **De Seyn-Verhougstraete** (uitgever, Aalst), **A. Plasschaert** (lettergieterij en groothandel drukkersmateriaal, Wachtebeke) en **De Decker-Lemaire** (boekbinder, Gent).

De catalogus ter gelegenheid der tentoonstelling uitgegeven bood een overzicht van het kunnen van de toenmalige Gentse drukkerswereld (RUG, Fonds Vliegende Bladen).

Het historisch gedeelte der tentoonstelling was gewijd aan drukwerken, boeken, affiches, boekbanden, prenten, e.d. die ooit op Vlaamse persen waren gedrukt.

Een historische inleiding tot de catalogus, opgesteld door A. Siffer, onder de titel "Schrijven en Drukken" kan nog steeds als een standaarduitgave over dit onderwerp doorgaan.

De geschiedenis van de Vlaamse drukkerijen en boekbinderijen wordt er grondig in behandeld. Tevens werd een lijst der Gentse boekdrukkers tussen 1483 en 1850 en in de catalogus zelf, de *fine fleur* der toenmalige Oostvlaamse drukkers en boekbinders opgenomen.

Lijst der Gentse drukkers 1483 - 1899

Arend De Keyser - 1483-1485.

(*Sint-Veerleplein naast de Gouden Hand. Het kan zich hier enkel om het Groen Kruis handelen, waar zich later Maes, Eton, De Goesin zouden vestigen*)

Weduwe **Arend De Keyser** - 1490. (Sint-Veerleplein naast de **Gouden Hand**).

Simon Cock en **Josse Pierre**, van Halle - 1513.

Pieter De Keyser - 1516-1547. (*Zandberg, daarna Sint-Veerleplein*).

Godfried De Rode - 1532.

Joos Lambrecht - 1536-1553.

(*Onderstraat, in de Cauwe*).

Victor De Dayn - 1540-1552.

(*Zaadsteeg, heden Schepenhuisstraat, in Gouden Hand: bij 't Bel-fort*).

Marten Snouckaert - 1545.

Erasmus Verreecke - 1546.

Cornelius Manilius - 1548-1558.

(*Scheldestraat; achter St-Nicolaas*).

Jan I Van den Steene, de oude - 1552-1576.

(*Sint-Veerleplein*).

Jan Cauweel - 1554-1556.

(*Onderstraat, opvolger van J. Lambrecht*).

Geeraard Van Salenson - 1554-1568.

(*Hoogpoort, in Bijbel*).

Wed. G. Van Salenson - 1572-1578.

(*Hoogpoort, Bijbel*).

Hendrik Van den Keere - 1556-1567.

(*Hoogpoort, Onzekeren Tijd, Stommen Wijzer, Gulden Wiel; opvolger van J. Lambrecht; ghezwoeren Drucker van sConijnghs ons gheduchs Heeren Munte*).

Gillis Manilius - 1559-1573.

(*Koornlei; Gouden Leeuwplein, Witte Duif; zoon van Cornelius*).

Wed. Gillis Manilius - 1573-1575.

(*Putte, d.i. Gouden Leeuwplein*).

Gautier Manilius - 1574-1626.

(*Gouden Leeuwplein, Lange Munte, Jan Breydelstraat, Gouden Leeuwplein*).

Druckerye van aende sinte Lieven's Poorte

De sinte Lieven's Poorte
iyl jaer 1794

D. VAN DEN BULCKE.

ST-LIEVENSPOORT, 5,
EN
VOORUITGANGPLAATS, 6,
TE LEDEBERG.

HUIS GESTICHT IN 1874.

Drukkerij der Gazetten :

« l'Organe du Centre Horticole » en « Volapükian Belgänik ».

Specialiteit van Affichen

met en zonder teekeningen,
voor verkooping, leeslen, concerten, bals, enz. enz.

REGISTERS EN GROOTBOEKEN OP COMMANDE.

Postborderselen — Verklaringen voor douanen
Getuigschriften voor verzendingen — Verklaringen voor
Hofbouwers en voor Brouwers.

PAPIERHANDEL

BOEKBINDERIJ in alle slag aan lage prijzen.

**PERFOREERING, FOLIOTEERING
EN BROCHEERING.**

OVERZICHT VAN EENIGE PRIJZEN :

1000 Hoofden van Brieven	5,00 tot 6,00 fr.
1000 Gedrukte Facturen	5,75
1000 „ Circulaires	5,75
1000 Postkaarten voor circulaire en uitnodigingen	5,75
100 Programmas concerten en feesten	3,00
100 Doodsbrieven te beginnen van	3,00
100 Doodsbeeldekens idem	2,50 tot 3,00
100 Trouwbrieven idem	3,00
100 Adreskaarten	1,25

Visietkaarten in alle slag.

De drukwerken in zekere hoeveelheid genomen
ondergaan eene groote prijsvermindering.

ONTVANGSTBEWIJZEN.

RÉPERTOIRS en VERZENDINGBOEKEN.

BROCHUREN & REGLEMENTBOEKEN.

Buueel- en Schooleboeken,

Cassé en Emballagepapier.

Personen van den buiten worden, voor
hunne drukwerken, op eenige uren gediend,
dus na hunne zaken in stad te hebben gedaan.

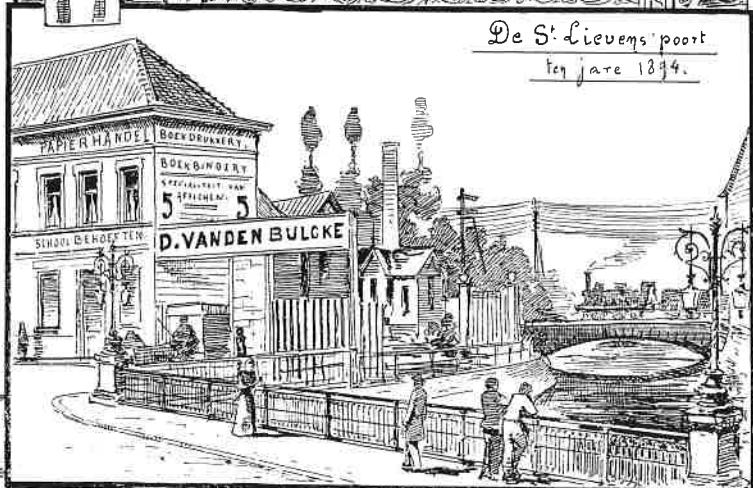
De brieven en commando worden gestuurd:
Hundelgemeschen steenweg, 5,
(aan de St-Lievensbrug), — Leideberg.

De drukwerken worden spoedig en
met zorg geleverd.

Gheprent by Douyien Vanden Bulcke
aent sinte Lieven's brugge, te Leideberg.

A. P. R. van Hoecke, aut.

De St-Lievens'poort
ten jaere 1874.

Wed. Gautier Manilius - 1627.

(Gouden Leeuwplein).

Pieter De Clerck - 1576.

(Gouden Leeuwplein, Witte Duif).

Wed. P. De Clerck - 1577-1579.

(Gouden Leeuwplein, Witte Duif).

Jan II Van den Steene - 1576-1625.

(Sint-Veerleplein, Gouden Pelikaan).

Jan Van Salenson - 1581-1588.

(Hoogpoort, Bijbel).

Cornelius De Rekenare - 1581-1584.

(Gouden Leeuwplein, opvolger van

Wed. P. De Clerck).

Cornelius Van der Meeren - 1610-

1626.

(Sint-Veerleplein, Zoeten naam

Jesus).

Jan Van den Kerchove - 1614-1653.

(Hoogpoort, 't Gekroond Zwaard).

Wed. en erfgenamen J. Van den

Kerchove - 1654-1705.

(Hoogpoort, 't Gekroond Zwaard).

Alexander Sersanders - 1619-1651.

(Cypresstraat, Salamander).

Joos Dooms - 1620-1636.

(Geldmunt).

Wed. Jan II en Jan III Van den

Steene - 1626-1629.

(Sint-Veerleplein).

Anna Van den Steene - 1629-1643.

(Sint-Veerleplein).

Servaas Manilius - 1631-1649.

(Gouden Leeuwplein, Witte Duif;

zoon van Gautier).

Gerlac Graet - 1634-1642.

(Burgstraat, Engel).

Bartholomeus Pauwels - 1642-

1644.

(Oudburg).

Wed. Bart. Pauwels - 1647.

(Oudburg).

Boudewijn Van den Berghe - 1648.

(Geldmunt, opvolger van Pauwels).

Boudewijn Manilius - 1649-1684.

(Gouden Leeuwplein, neef van

Servaas).

Wed. Boud. Manilius - 1684.

(Gouden Leeuwplein).

Gislebert Manilius.

(Tegen 't Stadhuis, Schrijfboek).

Maximiliaan Graet - 1652-1676.

(Jan Breydelstraat, Engel; stichter

van de Ghendtsche Post-Tijdinghen,

1666).

Wed. Max. Graet - 1677-1682.

(Jan Breydelstraat).

Erfgenamen Max. Graet - 1683-

1713.

(Jan Breydelstraat).

Antonius Sersanders - 1652-1674.

(Koormarkt, Druiftak; Cypresstraat,

Salamander; zoon van Alexander).

Jan-Bapt. Graet - 1665-1668.

(Kalendarstraat, Vier Evangelisten;

broer van Max).

Francies D'Erle - 1671-1676.

(Zonnestraat, Phoenix).

Michiel Maes - 1671-1703.

(Rechtover den Raad, Groen Kruis,

heden kleine Vismarkt).

Paul Janssens - 1672.

(Donkersteeg, Fortuin).

Robert Walker - 1675.

(Mageleinstraat).

Jan De Dryver - 1678-1695.

(Mageleinstraat, Naam van Jezus;

Oudburg, Eikel).

Jan Danckaert - 1678-1705.

(Veldstraat, St.-Pieter).

Hendrik Saetreuver - 1684-1705.

(Gouden Leeuwplein, Witte Duif;

huwde met We B. Manilius).

Lieven De Clerck - 1704-1714.

(Veldstraat, Bibliotheek).

Maurits Van der Ween - 1704-1715.

(Koormarkt, Gulden Bybel).

Jan Eton - 1705-1731.

(Kleine Vismarkt, Groene Kruis;

opvolger van zijn oom M. Maes).

Catharina Eton - 1731.

(Kleine Vismarkt, Groene Kruis;

dochter van Jan).

Cornelius Meyer - 1705-1735.

(Burgstraat, Hoogpoort, 't Ge-

kroonde Zwaard).

Wed. Corn. Meyer - 1736.

(Hoogpoort).

Hendrik Meeuwe, broeders en

zuster - 1706-1709.

(Hoogpoort, 't Gekroonde Zwaard;

neef van Van den Kerchove; ven-

nootschap met C. Meyer).

Michiel Graet - 1709-1713.

(Korte Munt, Gulden Lelie, later

Diamanten Ring).

Augustinus Graet - 1713-1722.

(Jan Breydelstraat, Engel; broeder

van Michiel).

Francies en Dominicus Van der

Ween - 1713-1734.

(Koormarkt, Gulden Bybel; zoon

van Maurits).

Pieter-Francies I De Goesin -

1717-1740.

(Oudburg, Veldstraat, Vier Evange-

listen).

Wed. P.-F. I De Goesin - 1740-1744.

(Veldstraat, Vier Evangelisten).

Wed. P.-F. I De Goesin en zoon -

1745-1753.

(Veldstraat, Vier Evangelisten).

Adriaan Moreel - 1724-1727.

(Koormarkt, St.-Ambrosius).

Michiel-Pieter De Goesin - 1731-

1761.

(Kleine Vismarkt, Groene Kruis;

zoon van Pieter; huwt met Catharina

Eton).

Wed. M.-P. De Goesin en dochters

- 1761-1829.

(Kleine Vismarkt, Groene Kruis).

Dominicus Van der Ween - 1734-

1748.

(Veldstraat, Gulden Bijbel; broeder

en vennoot van Francies).

Jan-Thomas Meyer - 1737-1771.

(Hoogpoort, 't Gekroonde Zwaard).

Wed. J.-T. Meyer - 1771-1784.

(Hoogpoort, 't Gekroonde Zwaard).

Jan-Francies Meyer - 1771-1799.

(Hoogpoort, 't Gekroonde Zwaard).

Pieter-Jan Vereecken - 1744-1751.

(Korte Munt, verhuist naar Oude-

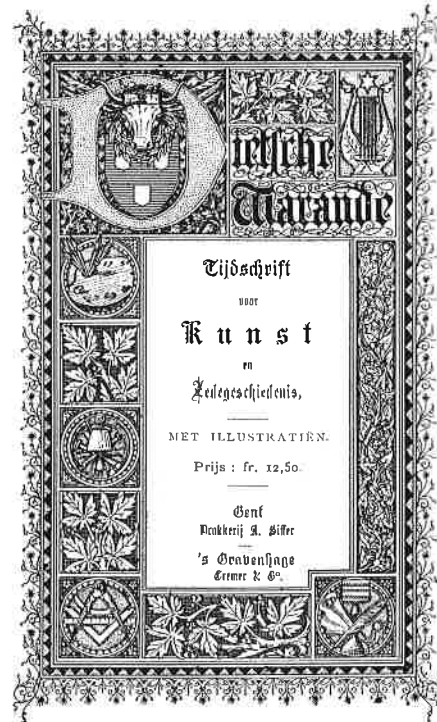
naarde).

Francies-Benedictus Bernaert -

1746-1757.

(Oudburg, St.-Antonius van Padua).

Jan-Francies Gansman - 1748-

Twee der meest prestigieuze kunst- en letterkundige tijdschriften die ooit op de Gentse persen werden vervaardigd: de Dietsche Warande en Het Belfort, gedrukt en uitgegeven door A. Siffer in de jaren 1810. (RUG, Fonds Vliegende Bladen, Impri-merie)

1759.
(Veldstraat, Gulden Bijbel).
Pieter-Francies II De Goesin - 1752-1787.
(Veldstraat, Vier Evangelisten; zoon van Pieter-Francies).
Wed. P.-Fr. II De Goesin - 1787-1790.
(Veldstraat, Vier Evangelisten).
Emmanuel-Godfried Le Maire - 1753-1756.
(Mageleinstraat, Salamander).
Wed. Em.-God. Le Maire - 1757.
(Mageleinstraat, Salamander).
Servaas Somers - 1759-1775.
(Mageleinstraat, Salamander).
Wed. Servaas Somers - 1775-1789.
(Mageleinstraat, Salamander).
Philips-Jan en Pieter-Laurentius Gimblet - 1767-1800.
(Koornmarkt).
Joos Begyn - 1768-1841.
(Appelbrug, heden Jan Breydelstraat, Engel).
Philips-Jan Begyn - 1807-1840.
(Jan Breydelstraat, Engel; neef van Joos).
Pieter-Francies Cocquyt - 1775-1805.
(Burgstraat, St.-Paulus).
Karel Fernand - 1778-1827.
(Reep, St.-Augustijn; Gouden Leeuwplein).
Jan-Francies Van der Schueren - 1779-1802.
(Graslei).
Louis en Philips Le Maire - 1780-1794.
(Kouter, zonen van Emmanuel).
Philips Spillebaut - 1781-1799.
(Goudenhoofdstraat, Kammerstraat, Oudburg, Steendam, Reep, Helvetiusdam, Nieuwbrug, Kalvermarkt).
Jan-Jozef Gimblet - 1781-1789.
(Veldstraat, Gouden Bijbel; broeder van Philips).
Wed. Jan-J. Gimblet - 1794-1801.
(Veldstraat, Gouden Bijbel).
Adriaan Colier - 1787-1808.
(Burgstraat).
Pieter-Francies III De Goesin - 1787-1831.
(Hoogpoort).
Wed. P.-Fr. III De Goesin - 1831-1832.
(Hoogpoort).
Bernaard-Gregorius-Constant Poelman - 1787-1823.
(Hoogpoort, 't Gekroonde Zwaard).
Karel-Pieter De Goesin - 1791-1831.
(Mageleinstraat; broeder van Pieter; drukker van 't bisdom).
Emmanuel-Antonius 't Servranck - 1792-1802.
(Groot Kanonplein, verhuist naar Dendermonde).
Andreas-Benedictus I Stéven - 1794-1812.
(Ajuinlei; Fransman; drukker van Stad en Staat).
Wed. Andr.-B. I Stéven - 1812-1819.
(Ajuinlei).
Jan-Baptiste Dullé - 1794-1809.
(Kalandenbergh, Drukkers).

Wed. Jan-Baptiste Dullé - 1823.
(Kalandenbergh, Drukkers).
Jacobus-Francies en Pieter-Antonius Kimpe - 1799-1815.
(Torenbrug, Donkersteeg).
Francies-Jacobus Bogaert-De Clercq - 1803-1827.
(Onderstraat, Serpent; opvolger van Van der Schueren).
Juliaan-Nicolaas Houdin - 1806-1830.
(Cataloniëstraat, Fransman).
Karel Van Doorslaer - 1809-1815.
(Brabantdam).
Jozef en Adolf-Gustaaf Snoeck - 1810-1857.
(Predikherenlei, Korte Munt, Veldstraat).
Pieter-C. Gysdaele - 1810-1846.
(Sleepstraat).
Wed. P.-C. Gysdaele en zoon - 1847-1850.
(Sleepstraat).
Willem De Busscher en zoon (Louis) - 1815-1833.
(Kalandenbergh, Cataloniëstraat, Kouterdreef, Savaanstraat).
Leander Van Paemel - 1817-1845.
(Brabantdam, opvolger van Kimpe).
Isabella-Carolina Van Paemel - 1817-1845.
(Brabantdam).
Andreas-Benedictus II Stéven - 1820-(1856).
(Koornmarkt, zoon van Stéven I).
Ange-Ignaas Vander Schelden - 1821-1836.
(Onderstraat).
Wed. A.-J. Vander Schelden - 1836-1857.
(Onderstraat).
Hippoliet Vandekerckhove - 1822-1832.
(Korte Ridderstraat).
Jozef-Bernaard Poelman - 1824-1841.
(Hoogpoort, 't Gekroonde Zwaard; opv. van Wed. Meyer; drukker van 't Bisdom).
Wed. J.-B. Poelman - 1841-1862.
(Hoogpoort, 't Gekroonde Zwaard).
Pieter-Jozef Vanryckegem - 1827-1845.
(Kammerstraat, Vrijdagmarkt, Hoogpoort, had de eerste drukkerij te Tielt opgericht).
Louis De Busscher - 1827-1831.
(Kouterdreef, Koornmarkt; stadsdrukker).
Wed. L. De Busscher-Braeckman - 1832-1836.
(Koornmarkt).
F. en E. Gyselincx - 1828-1877.
(Kammerstraat).
Désiré-Jan Vanderhaeghen - 1828-1850 (1852).
(Onderstraat, Veldstraat, 1841; opvolger van zijn oom Bogaert).
Maximiliaan-Antonius Mahne - 1830.
Désiré-Hippoliet Duvivier - 1833-1838.
(Mageleinstraat).
Pieter Van Renterghem - 1834-1838.

Pag 24 (boven):

Het gekende verkoopshuis van de drukkerij en uitgeverij A. Hoste (Galgenbergh, 1828) gelegen op de hoek van Velden Volderstraat, werd later overgenomen door boekhandel Herkenrath. (RUG, Fonds Vliegende Bladen, Impri-merie)

Pag. 24 (onder):

Op het einde der 19de eeuw bouwden de gebroeders Buyck een tweede drukkerij langsheen de Coupure, die het fabrieksmerk, "De Rode Toren" fier in de gevel voerde. (RUG, Fonds Vliegende Bladen, Impri-merie)

(Zandberg).

Wed. P. Van Renterghem - 1838.
(Zandberg).

Jean-Jacques-Lievinus Rousseau - 1835-1861.

(Bij 't Groot Begijnhof).

Karel-Jan Vanryckegem - 1835-1862.

(Sint-Jansstraat, heden Sint-Baafsplein).

Karel Annoot - 1835-1851.

(Koornmarkt; huwt met Wed. De Busscher; stadsdrukker).

I.-J. en Th. Impens - 1839-1842.
(Peperstraat).

Ivo Tytgat - 1841-1853.

(Zandberg, Vlasmarkt).

A. Verbaere - 1843-1852.

(Sint-Lievenspoortstraat).

Jan-Baptiste Rousseau - 1844-1861.

(Hoogstraat).

C. E.-A. Block - 1844.

(Buiten de Antwerpscheport).

A.-J. Bounin - 1820-1821.

(Cataloniëstraat).

Karel Du Bois - 1843.

(Begijnengracht).

Massart en Lebrocqy - 1841.

(Veldstraat).

Aug. Ryffranck - 1854.

(Ingelandgat).

J. Vandenbranden en De Schuyter - 1846-1850.

(Walpoortstraat; opvolgers van P. Vanryckegem). **T.-M. Vandevoorde** - 1853.

(Nieuwland).

F. Van de Vyver - 1841-1843.

(Lange Munt).

Volgende drukkers waren hoofdzakelijk dagbladuitgevers:

F. C. Backeljau.

(Van Stoppelbergstraat, *Messenger de Gand* - 1837-1853).

J. M. Bauwens.

(Korianderstraat, *De Broedermin* - 1850-1854).

E. Beaucarne.

(Bij Sint-Baafs, heden Sint-Baafsplein, *Journal des Flandres* - 1830; *Den Vaderlander* - 1830-1831).

Samuel Berthoud.

(Cataloniëstraat, *Journal de Commerce, de Politique et de Littérature du Département de l'Escaut* - 1804-1805; *Waerschouwingen en verscheyde bekendmaekingen van het departement van de Schelde* - 1804).

J. F. Blockeel.

(Hoogpoort, *Voordplanting van het Geloof* - 1834-1837; *Journal des Flandres* - 1833-1838; *Den Vaderlander*).

F. Bogaerts.

(Studentenweide (?), bij het Groot Vleeshuis, *Het Werkverbond, Volksblad voor Handel en Stielen en Ambachten* - 1861).

Ed. Bouten.

(*L'Organe des Flandres* - 1841-1844).

J. Boffyn.

(Onderstraat, *Le Conservateur* - 1853; *Het Vaderland*).

P. Cagny.

(Galerij Van der Donckt, *La Presse des Flandres* - 1861-1862).

A. Collignon.

(Jodenstraat, *L'Aiguillon, Beaux-Arts, Littérature, Thétres* - 1860-1861).

G. Crombez.

(Galerij Van der Donckt, *Zondagsblad* - 1853).

August Daele.

(*Gouvernementstraat, Beurzen-Courant* - 1856-1870).

J. Dimé.

(Studentenweide (?), *Het Werkverbond* - 1862).

D. Van den Eycken.

(Bij St.-Baafs, *Le Constitutionnel des Flandres* - 1837).

Ch. Godier.

(Stoppelbergstraat, *L'Echo de Gand* - 1854; *Messenger de Gand* - 1852-1858).

A. Hertschap.

(Graslei, *Vlaenderens Welvaren* - 1848).

P. Van Hifte.

(Poeljemarkt, Ingelandgat, *Drapstraat, L'Organe des Flandres* - 1845-1852, *Revue de la Flandre, Les Nouvelles du jour, Annoncenblad van Oost-Vlaanderen, Den Vlaming*).

L. D'Hont.

(Onderstraat, *Journal des Flandres* - 1838-1852, *Le Conservateur, Den Vaderlander*).

J. L. De Keukkeleere.

(Ridderstraat, *Pierlala* - 1867).

V. Letellier.

(*L'Organe des Flandres* - 1839).

G. Lillens.

(*L'Organe des Flandres* - 1840).

R. Lippens.

(Bij Sint-Baafs, nu Sint-Baafsplein, *Journal des Flandres* - 1831-1832, *Den Vaderlander*).

F.-T. Van Loocke.

(Van Stoppelbergstraat, *Kouter, Messenger de Gand*).

F. Mees.

(Poel, *Den Telegraph* - 1853).

A. Neut.

(*Gouvernementsstraat, Le Constitutionnel des Flandres* - 1837; *Den Vlaming* - 1854; *Het Vlaemsche Land* - 1856).

J.-B. De Neve.

(Sint-Jacobsnieuwstraat, Bij St.-Baafs, *Den Vaderlander* - 1828; *Le Catholique des Pays-Bas* - 1826).

C. De Raeve.

(Kleine Ram, nu Ramen, *Baas Kimpe* - 1857-1859).

H. Rosseeuw.

(*Journal des Flandres*).

A. Twyeffort.

(*De Vlaemsche Evangeliebode* - 1862).

Aug. Vandermeulen.

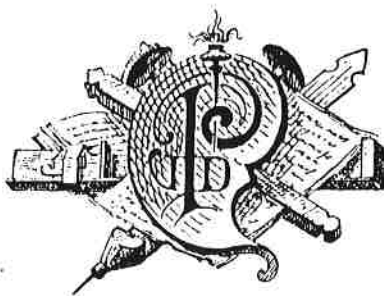
(Lange Meire, *De Stad Gent* - 1859).

B. De Vos.

(Korianderstraat, *De Leeskamer, De Broedermin, Zondagsblad* - 1850; *L'Echo des Flandres* - 1856).

Een aantal 19de eeuwse Gentse drukkersmerken: Vanderschelden (1820, links), Vanderpoorten (1840, midden) en Buyck (1887, rechts) (uit: Catalogus Tentoonstelling van Het Boek, Gent 1904. RUG, Fonds Vliegende Bladen, Imprimerie)

C. Vyt.

(Nederscheldestraat, Het Vlaemsch Verbond - 1861; De Leeskamer, Zondagsblad - 1856; L'Echo des Flandres - 1857).

A. Van de Weghe.

(Veldstraat, Korte Dagsteeg, Journal de Gand - 1856; L'Echo des Flandres - 1859; De Stad Gent - 1861).

Onder de vroeger vermelde drukkers waren ook uitgevers van kranten:

Max. Graet en erfgenamen, **Van der Ween, Vereecken; M. De Goesin, Jan Meyer, Van der Schueren, Bogaert, Vanderhaeghen**

(Gentsch Post-Tydinghen later Gazette van Gent); **Houdin** (Annonces et avis divers; Journal du département de l'Escaut; Affiches, Annonces et avis divers; Moniteur universel; Journal de Gand 1829);

W. De Busscher (Journal politique, administratif, Commercial et littéraire; Journal des petites Affiches; Letter- en Staetkundig dagblad; Algemeen Staetkundig en Advertentie-Blad in 1841 Gentsche Mercurius geworden); **A. B. H. Stèven** (Journal de Gand, Het Gendsche Nieuwsblad, Den Landmansvriend); **A. Vander Schelden** (Den Vlaming, Nieuws- en Annoncenblad); **J. Poelman** (Le Courier de la Flandre 1823, Allemansgerief); **J. J. Rousseau** (Le Courier); **Tytgat** (Allemansgerief); **Verbaere** (Vlaenderens Welvaren); **A. Ryffranck** (L'Abeille de Gand).

e Courier de la Flandre (1823) werd vervangen (1826) door Le Catholique des Pays-Bas die (1830) plaats maakte voor het Journal des Flandres. Le Constitutionnel (1834) werd L'Organe des Flandres (1839). In 1852 werden L'Organe des Flandres en Le Journal des Flandres versmolten in Le Conservateur, die, in 1853, herdoopt werd in Le Bien Public. Le Journal de Gand (1829) werd Le Messenger de Gand (1830) om later (1856) weder Le Journal de Gand te worden.

Den Vlaming (1839) en Het Vaderland (1854) versmolten en werden Het Vlaemsche Land (1856).

De Broedermin (1849) werd De Stad Gent (1859).

De Beurzen-courant werd versmolten met de Gazette van Gent (1870).

Onder onze boekdrukkers (ook letterstekers genoemd) waren de voornaamste in de 15de eeuw:

Arend De Keyser: in de 16de eeuw; **J.**

Lambrecht, G. Van Salenson (vooral boekhandelaar), **H. Van den Keere, Gillis Manilius** (drukte als eerste te Gent muzieknoten); in de 17de eeuw: **J. Van den Kerchove, Max. Graet**; in de 18de eeuw: **M. De Goesin, D. Van der Ween, J. Meyer, J. Begyn**; in de eerste helft der 19de eeuw: de huizen **Vander Schelden, Poelman, Annot** en **Vanderhaeghen**.

De stamhoofden der grote Gentse drukkersgeslachten **Manilius, Graet** en **De Goesin** waren respectievelijk **Cornelius, Gerlac** en **Pieter Francies I.**

Als meest bekende drukkerijen zijn te noemen: de Witte Duif (sub signo Albae Columbae, Pigeon blanc); 't Gekroond Zwaard; (ad insigne Ensis Laureati, Epée couronne) de Salamander, (sub signo Salamandrae, au Salamandre); de Engel, (ad signum Angeli, l'Ange); de Vier Evangelisten (les quatre Evangélistes); de Gouden Bijbel (Bible d'Or) en 't Groen Kruis (Croix verte).

De drukkerijen **Snoeck, Vander Haeghen** en **Vander Schelden** bestonden nog in het tentoonstellingsjaar 1904. Het huis **Annot** echter was overgegaan in handen van den heer **Ad. Hoste**; het huis **Begyn** in die van Mme **Vandermeersch**; het huis **Gyselinck** in die van Mme **Buyck**; het huis **Poelman** in die van de heeren **A. Huyshauer & L. Scheerder**; het huis **Tytgat** in die van de firma **Leliaert**, daarna **A. Siffer**; het huis **Vanryckegem** in die van **J.B. Hemelsoet**. De drukkerijen **Vander Haeghen** en **Huyshauer & Scheerder** bestonden reeds vóór 1800. De eerste klimt op langs **Bogaert** tot aan **Van der Schueren**, en voor wat de Gazette van Gent betreft langs **F.** en **D. Van der Ween** tot aan de **Graet's**, de stichters van dit eerste dagblad onzer stad en het oudste van het land, de Gentsche Post-Tydinghen, later de Gazette van Gent (17de eeuw).

Het tweede ('t Gekroond Zwaard), langs **Poelman, Meyer, Meeuwe, Van den Kerchove** tot **Hendrik Van den Keere** (16de eeuw).

Om te eindigen valt te vermelden dat niet altijd de beste verstandhouding heerste onder de Gentse drukkers. Wanneer een nieuwe drukker vergunning of privilege vroeg om het bedrijf te mogen uitoefenen, gaven zijn toekomstige confraters, daarover door de Overheid geraadpleegd, gewoonlijk eenstemmig ongunstig advies.

Lijst der belangrijkste Gentse drukkers in 1899 anno 1904:

Buyck F. & R. gebroeders, Steendam

Hoste Ad.

Eveneens uitgever.

Galgenberg (boekdrukkerij gesticht in 1828), en Veldstraat (boekhandel gesticht in 1838).

A. Huyshauer en **L. Scheerder** Opvolgers van **Ch. Poelman** (huis gesticht in 1556, in het Gekroond Zwaard). Hoogpoort.

Meyer-Van Loo.

Boekdrukkerij en boekbinderij. Vlaanderenstraat.

Stepman H.-L.

Oudburg.

Drukker-uitgever.

Stepman Hendrik, zoon.

Lange Violettenstraat. Eigenaar van het weekblad De Reisdruk.

Vander Haeghen Gyselinck.

Veldstraat. Huis gesticht in 1778.

Als drukkerij der Gazette van Gent, klimt het huis op tot 1666, datum der stichting van dit dagblad.

Vander Meulen A.

Brabantdam.

Vanderpoorten I.

Pollepelstraat (gesticht in 1840).

Vander Schelden H.

Onderstraat. Boekdrukker (huis gesticht in 1820).

Van Doosselaere Victor.

Heirnislaan.

Van Overbeke Alfons.

Uitgever-drukker. Ketelvest.

De Decker-Lemaire Auguste.

Houtbriel.

Boekbinder.

Schouls Ernest.

Coupuregang (heden Akkerstraat).

Boekbinder